ליקוטי עצות — סבלנות

סַבְלָנוּתא. כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, זֹאת הַבְּחִינָה הוּא מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא. וְזֶה זוֹכִין עַל־יְדֵי וִדּוּי דְּבָרִים לִפְנֵי הַתַּלְמִיד חָכָם. וְאָז יְזֻכֶּה לֵידַע שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו כָּל יְמֵי חַיָּיו, הַכֹּל לְטוֹבָתוֹ, כִּי הַכֹּל מֵחֲמַת אַהֲבָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ. וְזֶה עִקַּר שְׁלֵמוּת הַדַּעַת שֶׁל הָאָדָם, שֶׁלֹּא יִבְעַט וְלֹא יִתְבַּלְבֵּל מֵהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעוֹבְרִין עָלָיו, רַק יַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָתוֹ הַנִּצְחִית: (לק"א סי' ד' אות א' ג' ד')

ב. כְּמוֹ שֶׁכָּל הָרְפוּאוֹת הֵם בְּסַמִּים מָרִים, כֵּן רְפוּאוֹת הַנֶּפֶשׁ צְרִיכִין לְקַבֵּל עַל־יְדֵי מְרִירוּת, דְּהַיְנוּ הַמְּנִיעוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְשַׁבֵּר, וְהַיְסוּרִים שֶׁצְּרִיכִים לִסְבֹּל קֹדֶם שֶׁזּוֹכִין לִרְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ בֶּאֱמֶת. וּכְמוֹ שֶׁבְּחֹלִי הַגּוּף לִפְעָמִים הַחֻלְשָׁה גּוֹבֶרֶת כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאֵין יְכֹלֶת בְּיַד הַחוֹלֶה לִסְבֹּל מְרִירוּת הָרְפוּאוֹת, וְאָז הָרוֹפְאִים מוֹשְׁכִין יְדֵיהֶם מִן הַחוֹלֶה וּמְיָאְשִׁים אוֹתוֹ, כֵּן כְּשֶׁהָעוֹנוֹת שֶׁהֵם חֹלִי הַנֶּפֶשׁ גּוֹבְרִים מְאֹד, אָז אֵין יָכוֹל לִסְבֹּל מְרִירוּת הָרְפוּאוֹת וְאָז הָיָה כִּמְעַט אָפֵס תִּקְוָה ח"ו. אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מָלֵא רַחֲמִים, וּכְשֶׁרוֹאֶה בָּאָדָם שֶׁחָפֵץ לָשׁוּב אֵלָיו אֲבָל אֵין בּוֹ כֹּחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת הָרְפוּאוֹת, שֶׁצָּרִיךְ לְפִי רֹב עֲוֹונוֹתָיו הָעֲצוּמִים, אֲזַי הוּא יִתְבָּרַךְ מְרַחֵם עָלָיו וּמַשְׁלִיךְ כָּל חַטֹּאוֹתָיו אַחַר כְּתֵפָיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לִסְבֹּל מְרִירוּת הַרְבֵּה בִּשְׁבִיל רְפוּאָתוֹ רַק כְּפִי יְכֹלְתּוֹ. וּמִזֶּה יָבִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּעַצְמוֹ, מִי שֶׁרוֹצֶה לָחוּס עַל חַיָּיו וְחָפֵץ לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַאֲזַי עַל פִּי רֹב כְּשֶׁמַּתְחִיל לִכָּנֵס מְעַט בְּדַרְכֵי הַכְּשֵׁרִים וּלְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲזַי בָּאִים עָלָיו מְנִיעוֹת וְיִסּוּרִים הַרְבֵּה מִכַּמָּה צְדָדִים כָּל אֶחָד כְּפִי עִנְיָנוֹ. וְנִדְמֶה לוֹ לִפְעָמִים, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִסְבֹּל מְרִירוּת וְיִסּוּרִים וּמְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה. וְיֵשׁ שֶׁנִּפְלוּ מֵחֲמַת זֶה וְחָזְרוּ וְנִתְרַחֲקוּ רַחֲמָנָא לִצְלָן. אֲבָל הַחָפֵץ בֶּאֱמֶת צָרִיךְ שֶׁיֵּדַע וְיַאֲמִין שֶׁכָּל הַמְּרִירוּת וְהַיְסוּרִין וְהַמְּנִיעוֹת הַבָּאִים עָלָיו, הַכֹּל בְּחֶסֶד גָּדוֹל. כִּי לְפִי עֲוֹונוֹתָיו הָרַבִּים הָיָה צָרִיךְ לִסְבֹּל מְרִירוּת הַרְבֵּה יוֹתֵר בִּשְׁבִיל רְפוּאָתוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה בְּכֹחוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן לִסְבֹּל וְהָיָה נֶאֱבָד תִּקְוָתוֹ ח"ו כַּנַּ"ל. אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵם עָלָיו וְאֵינוֹ שׁוֹלֵחַ לוֹ מְרִירוּת וְיִסּוּרִים כִּי אִם כְּפִי יְכֹלְתּוֹ. וְזֹאת הַמְּרִירוּת וְהַיְסוּרִים וְכוּ' שֶׁיֵּשׁ לוֹ, בְּוַדַּאי הוּא צָרִיךְ לִסְבֹּל וּבְוַדַּאי יֵשׁ בְּכֹחוֹ לִסְבֹּלוֹ. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ שׁוֹלֵחַ עַל שׁוּם אָדָם מְרִירוּת וּמְנִיעוֹת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִסְבֹּלָם וּלְשַׁבְּרָם, אַף עַל פִּי שֶׁלִּפְעִמִּים מַעֲשָׂיו הָיָה מַגִּיעַ לוֹ כָּךְ כַּנַּ"ל: (לק"א סי' כ"ז אות ז')

ג. צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמִדּוֹתָיו, הַיְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְחֻלָּק בְּמִדּוֹתָיו וּבְמַאְרְעוֹתָיו, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ חִלּוּק בֵּין בְּטִיבוּ בֵּין בְּעָקוּ, תָּמִיד יִמְצָא בּוֹ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְלֹא יִתְבַּהֵל וְלֹא יִתְבַּלְבֵּל מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, רַק כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּכָל יוֹם, הֵן טוֹבוֹת, הֵן יִסּוּרִים וְצָרוֹת וּדְאָגוֹת וְהַרְפַּתְקָאוֹת ח"ו, יֵדַע וְיַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָתוֹ הַנִּצְחִית, וְדַיְקָא עַל־יְדֵי זֶה יוּכַל לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִם יִרְצֶה בֶּאֱמֶת. וְכֵן צָרִיךְ לֶאֱהֹב אֶת חֲבֵרוֹ וְשֶׁיִּהְיֶה לוֹ שָׁלוֹם עִם הַכֹּל וְלִסְבֹּל מֵחֲבֵרוֹ, אַף אִם יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה יִסּוּרִים מִמֶּנּוּ, וּלְהִשְׁתַּדֵּל לְדוּנוֹ לְכַף זְכוּת וְלִמְצֹא בּוֹ טוֹב, וְלַהֲפֹךְ הַדָּבָר לְטוֹבָה, לוֹמַר בְּדַעְתּוֹ, שֶׁלֹּא כִּוֵּן חֲבֵרוֹ לְרָעָה כָּל כָּךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא סוֹבֵר וְכוּ', וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַהֲבָה וְשָׁלוֹם עִם חֲבֵרוֹ וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְזֶה זוֹכִין עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה וְעַל־יְדֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם נִקְרָאִים שָׁלוֹם, וְעַל־יְדֵי זֶה יְזֻכֶּה לֶאֱהֹב אֶת הַשָּׁלוֹם בְּכָל מָקוֹם הֵן בְּטִיבוּ וְכוּ', וַיֶּאֱהֹב כָּל אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ וְיִהְיֶה שָׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל: (לק"א סי' ל"ג אות א' ד')

ד. עִקַּר הַצַּעַר שֶׁיֵּשׁ לְהָאָדָם מִהַיְסוּרִין וְהַצָּרוֹת וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו ח"ו, הוּא רַק מֵחֲמַת שֶׁלּוֹקְחִין מִמֶּנּוּ הַדַּעַת, עַד שֶׁאֵין מִסְתַּכֵּל עַל הַתַּכְלִית שֶׁהוּא כֻּלּוֹ טוֹב. כִּי אִם יִסְתַּכֵּל עַל הַתַּכְלִית בְּוַדַּאי אֵינָם רָעוֹת כְּלָל רַק טוֹבוֹת גְּדוֹלוֹת. כִּי כַּוָּנַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא בְּוַדַּאי רַק לְטוֹבָה, אִם לְהַזְכִּירוֹ שֶׁיָּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, אִם לְמָרֵק עֲוֹונוֹתָיו עַל־יְדֵי יִסּוּרִין הָאֵלּוּ. וְרָאוּי לוֹ לִשְׂמֹחַ מְאֹד בְּהַיְסוּרִין, כְּשֶׁיִּסְתַּכֵּל עַל הַתַּכְלִית שֶׁהוּא כֻּלּוֹ טוֹב כַּנַּ"ל. וּמִזֶּה בָּא מַה

שֶׁנִּטְבַּע בָּאָדָם לִסְתֹּם עֵינָיו בְּחָזְקָה מְאֹד כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ יִסּוּרִים וּכְאֵבִים גְּדוֹלִים מְאֹד רַחֲמָנָא לְצִלָּן. כִּי עַל־יְדֵי שֶׁסּוֹתֵם עֵינָיו, עַל יְדֵי זֶה בּוֹרֵחַ בְּשָׁרְשׁוֹ אֶל הַתַּכְלִית הַטּוֹב הַנִּצְחִי, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִכָּלֵל בּוֹ כִּי אִם בְּסִתִּימוּ דְּעֵינִין מֵחֵיזוּ דְּהַאי עָלְמָא לְגַמְרֵי (עַיֵּן בִּפְנִים בְּסִימָן ס"ה): (לק"א סי' ס"ה אות ג')

ה. עַל־יְדֵי קַבָּלַת הַיִּסּוּרִין בְּשִׂמְחָה כָּרָאוּי, עַל־יְדֵי זֶה זוֹכִין לְחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה. וְזֶה סִימָן שֶׁפָּעַל עַל־יְדֵי הַיִּסּוּרִין וְקִבְּלָם כָּרָאוּי, כְּשֶׁזּוֹכֶה אַחַר כָּךְ לְחִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא: (שם אות ד')

ו. תִּסְבֹּל וּתְקַבֵּל בְּאַהֲבָה כָּל הָרָעוֹת וְהַיִּסּוּרִין הַבָּאִים עָלֶיךָ חַ"ו, כִּי רָאוּי שֶׁתֵּדַע, שֶׁלְּפִי מַעֲשֶׂיךָ עַדַיִן הוּא מִתְנַהֵג עִמְּךָ בְּרַחֲמִים רַבִּים, כִּי הָיָה מַגִּיעַ לְךָ יוֹתֵר וְיוֹתֵר חַ"ו לְפִי מַעֲשֶׂיךָ: (לק"א סי' קס"ה)

ז. צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מִדַּת אֲרִיכַת אַפַּיִם בְּכָל הַבְּחִינוֹת, הֵן שֶׁלֹּא יִהְיֶה כַּעַסָן וְקַפְּדָן עַל שׁוּם דָּבָר, הֵן שֶׁיַּאֲרִיךְ אַפּוֹ לִסְבֹּל כָּל מַה שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו. וְלֹא יְבַלְבֵּל מְעַט עֲבוֹדָתוֹ עַל־יְדֵי הַהַרְפַּתְקָאוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ' הָעוֹבְרִים עָלָיו, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ קֹצֶר רוּחַ מִשּׁוּם דָּבָר. רַק יַאֲרִיךְ אַפּוֹ לִסְבֹּל הַכֹּל וְלַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלּוֹ בַּעֲבוֹדַת ה' בִּזְרִיזוּת וּבְשִׂמְחָה. וְכָל זֶה זוֹכִין עַל־יְדֵי אֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁזּוֹכִין עַל־יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (וְעַיֵּן אֱמוּנָה אוֹת ל"ד): (לק"א סי' קנ"ה)

ח. צָרִיךְ שֶׁתֵּדַע, שֶׁבְּכָל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִין שֶׁבָּעוֹלָם יֵשׁ בָּהֶם אֵיזֶה הַרְחָבָה, מִלְּבַד מַה שֶּׁמְּצַפִּים שֶׁבְּחַסְדּוֹ יוֹשִׁיעַ וִיבַטֵּל הַצָּרָה לְגַמְרֵי, אַךְ גַּם בְּהַצָּרָה בְּעַצְמָהּ בְּוַדַּאי יֵשׁ בָּהּ אֵיזֶה הַרְחָבָה. וְתִסְתַּכֵּל עַל זֶה הֵיטֵב, וְעַל־יְדֵי זֶה תּוּכַל לְסְבֹּל וּלְקַבֵּל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ כָּל יָמֶיךָ בְּאַהֲבָה וְלֹא תִּתְבַּהֵל מִשּׁוּם דָּבָר. וְעַל־יְדֵי זֶה תּוּכַל לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ תָּמִיד בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְעַל־יְדֵי זֶה יוֹשִׁיעַ לְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד: (לק"א סי' קצ"ה)

ט. עַל־יְדֵי שֶׁבּוֹכִין בִּדְמָעוֹת לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּשְׁעַת הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִין חַ"ו, עַל־יְדֵי זֶה מַמְשִׁיכִין דַּעַת וְהַשְׂגָּחָה, וְעַל־יְדֵי זֶה נִתְבַּטֵּל הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִין. כִּי עִקַּר הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִין הוּא רַק מֵחֶסְרוֹן הַדַּעַת, שֶׁאֵינוֹ מְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׂגָּחָה מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ לְטוֹבָתוֹ. וְכַמְבֹאָר לְעֵיל מִזֶּה: (לק"א סי' ר"נ)

י. כְּשֶׁחוֹלְקִין עַל הָאָדָם וְרוֹדְפִין אוֹתוֹ, הַכֹּל הוּא כְּדֵי שֶׁיִּתְקָרֵב עַל־יְדֵי זֶה דַּיְקָא לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיוֹתֵר. כִּי כָּל מַה שֶּׁרוֹדְפִין אוֹתוֹ וְעוֹשִׂין לוֹ יִסּוּרִין, הוּא צָרִיךְ לִבְרֹחַ בְּכָל פַּעַם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵין עֵצָה וְתַקָּנָה חוּץ מִזֶּה. נִמְצָא שֶׁעַל־יְדֵי הָרְדִיפוֹת וְהַיִּסּוּרִין נִתְקָרֵב יוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: (לק"ת סי' י"ג)

יא. צָרִיךְ שֶׁתֵּדַע שֶׁכָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם עוֹבְרִים עָלָיו יִסּוּרִים וְצָרוֹת הַרְבֵּה וְהַרְפַּתְקָאוֹת שׁוֹנוֹת בְּלִי שִׁעוּר, הֵן בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה, הֵן בְּעִנְיַן בְּרִיאוּת הַגּוּף, הֵן בְּעִנְיַן אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ. וְאֵין נִמְצָא אָדָם בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא יַעַבְרוּ עָלָיו יִסּוּרִים וְהַרְפַּתְקָאוֹת הַרְבֵּה, כִּי אָדָם לְעָמָל יִוָּלֵד, וּכְתִיב: "גַּם כָּל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבִים". וְאֵין שׁוּם תַּקָּנָה לְהִנָּצֵל מִזֶּה, כִּי אִם לִבְרֹחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַתּוֹרָה. עַל־כֵּן הַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לְכָל אָדָם סַבְלָנוּת גָּדוֹל, שֶׁיִּסְבֹּל כָּל מַה שֶּׁיַּעֲבֹר עָלָיו, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל: "סַמָּא דְּיִסּוּרֵי קַבִּילָא". וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם: הַסֵּבֶל – תַּחְבּוּלָה לְמִי שֶׁאֵין לוֹ תַּחְבּוּלָה. וְכָל הַחֲכָמִים מַאֲרִיכִים בָּזֶה, וְכֻלָּם אוֹמְרִים שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה מָלֵא יִסּוּרִים וּדְאָגוֹת וְהַרְפַּתְקָאוֹת בְּלִי שִׁעוּר. כִּי הָאָדָם לֹא נִבְרָא בִּשְׁבִיל לְהִתְעַנֵּג בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּלָל, רַק שֶׁיַּעֲמֹל בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לָעוֹלָם הַבָּא. עַל־כֵּן צְרִיכִין לִסְבֹּל הַכֹּל וּלְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָתוֹ, כִּי כָּל מַה דְּעָבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עָבִיד. וּלְבָרֵחַ בְּכָל פַּעַם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ, וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו. כִּי אֵין מָקוֹם לָנוּס מִפְּגִעֵי הָעוֹלָם כִּי אִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וּמָנוֹס בְּיוֹם צַר לִי". וַאֲפִלּוּ הַגָּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים יָכוֹל לִבְרֹחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם (וְכַמְבֹאָר בִּדְבָרֵינוּ בַּאֲרִיכוּת בְּמָקוֹם אַחֵר). וְתֵכֶף כְּשֶׁבּוֹרֵחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲזַי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו נִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה לָנֶצַח. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר וְאֵין כָּאן מְקוֹמוֹ לְהַאֲרִיךְ: (שיחות הר"ן סי' ש"ח)